

Kinda
kommun

Naturvårdsprogram

Kinda kommun

Del 2: Strategi- och åtgärdsdel

Antaget av kommunfullmäktige 2024-10-14

Titel: Naturvårdsprogram, Del 2: Strategi- och åtgärdsprogram Framtagen av Kinda kommun 2022.

Omslagsfoto: Vy över Åsunden från Knastraberget foto: Anders Tingvall.

Detta dokument är en omarbetning av föregående naturvårdsprogram som antogs 2009. Naturvårdsprogrammet är framtaget av kommunens ekolog. I framtagandet har även kommunens GIS-samordnare medverkat.

Alla foton i rapporten är tagna av Anders Tingvall om inget annat anges. För kartmaterial gäller © Lantmäteriet (Geodatasamverkan), Länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Kinda kommun. Kartmaterial får inte spridas utan medgivande. Programmet finns på kommunens hemsida www.kinda.se.

Denna naturvårdssatsning har medfinansierats genom statsbidrag förmedlade av Länsstyrelsen Östergötland samt från Regionförbundet Region Östergötland.

Innehåll

1. Inledning	3
2. Nationella miljömål	3
3. Strategier och åtgärder	4
Levande sjöar och vattendrag.....	6
Myllrande våtmarker	6
Levande skogar	7
Ett rikt odlingslandskap	7
God bebyggd miljö.....	7
Ett rikt växt- och djurliv	8
Information och naturvägledning	8
Kinda kommuns organisation avseende naturvårdsfrågor	8

Karaktäristiska växter i Gamla Måla, ett skyddat Natura 2000-område i västra Kinda. Från vänster brudborste samt orkidéerna grönvit nattviol och brudsporre. Området är en före detta slåttermark där åtgärder vidtagits med röjning och årlig slåtter för att efterlikna dem hävd som varit på platsen tidigare. Området är väldigt artrikt både vad gäller flora och insekter där mängden dagfjärilar och trollsländor utmärker sig särskilt.

1. Inledning

Kinda kommun består till väldigt stor del av skogar, betesmarker, åkermark och sjöar. Det finns närmare femtio skyddade områden i form av naturreservat och Natura 2000-områden. I Kinda finns arter som endast finns kvar på några få platser överhuvudtaget. Kommunen har ett stort ansvar att belysa och medverka till att bevara dessa och andra områden med höga naturvärden och särskilt när det finns särskilt hänsynskrävande arter där Kinda har nationellt eller internationellt ansvar.

Naturvårdsprogrammet är ett viktigt hjälpmedel i naturvårdsarbetet. Kinda kommuns naturvårdsprogram består av tre delar:

Del 1 – Natur och naturvård – ger en bakgrundsbeskrivning om naturen och naturvård i kommunen tillsammans med aktuell lagstiftning.

Del 2 – Strategi- och åtgärdsprogram – presenterar kommunens ambitioner med naturvårdsstrategier och förslag på olika åtgärder.

Del 3 – Objektskatalog – består av beskrivningar av de mest värdefulla naturområdena i kommunen. Dessa områden finns även presenterade i kartunderlag på kommunens hemsida. Strategi- och åtgärdsprogrammet syftar till att bevara och gynna den biologiska mångfalden på bästa möjliga sätt, förbättra friluftsliv och rekreation samt vägleda mot en hållbar och naturrik utveckling. Ett annat viktigt syfte är att uppfylla riksdagens beslutade miljömål, på vilka även detta program baseras.

2. Nationella miljömål

Miljöpolitiken i Sverige leds av det övergripande mål som riksdagen har fastställt. "Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser." Målet syftar till att reducera miljöpåverkan så att samhällsutvecklingen ska vara långsiktig och ekologiskt hållbar. För att uppnå detta har riksdagen antagit ytterligare 16 miljökvalitetsmål:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag
9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv

Kinda hyser många olika naturmiljöer. I Kinda finns möjlighet att få se nästan alla Sveriges ugglor. Ovan en unge av hornuggla som gärna trivs i det brutna landskapet med åkerholmar bryn och åkrar.

Varje länsstyrelse och kommun har ett ansvar att integrera miljömålen inom både regional och lokal planering. Naturvårdsprogrammet spelar en viktig roll i det kommunala arbetet med att uppfylla dessa mål.

Inom det kommande kapitlet presenteras strategier och åtgärder uppdelade på de sju olika målområden, som mest berör naturvårdsfrågor i Kinda kommun, där sex av dem motsvarar miljö kvalitetsmål.

Information och naturvägledning är också viktigt i naturvårdsarbetet och därför listas som ett separat målområde. Dessa sju målområden är:

- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- God bebyggd miljö
- Ett rikt växt- och djurliv
- Information och naturvägledning

3. Strategier och åtgärder

Naturvårdsprogrammets strategier och förslag på åtgärder är utgångspunkten för kommunens naturvårdsarbete. Åtgärdsprogrammet bygger på ett långsiktigt cirka tioårigt perspektiv och ska utvärderas och vid behov revideras en gång per mandatperiod och ligga till grund för årliga uppföljningar och verksamhetsplanering. Vid genomförandet av åtgärder ska samråd med berörda aktörer ske. I dessa sammanhang och i budgetarbetet måste avvägningar mellan naturvårdsambitioner och ekonomi göras. För att leva upp till Naturvårdsprogrammets ambitioner krävs att personella och ekonomiska resurser ställs till förfogande.

Grunden för vårt strategi- och åtgärdsprogram är de åtgärdsbehov som upptäckts under naturinventeringar och andra uppdateringar av kommunens tidigare naturvårdsprogram men också via dialog med naturvetare och andra berörda aktörer. Eftersom kommunens äger såväl tätortsnära marker som skog och betesmarker utanför tätorterna är det viktigt för oss att inte bara visa goda exempel inom naturvårdsarbetet med kommunala marker utan också behålla befintliga och skapa nya kontakter med markägare och hitta framtida samverkansformer för att bevara den biologiska mångfalden och förbättra friluftsliv och rekreation.

Skäggdopping, en karaktärsfågel för de mer näringsrika sjöarna i kommunen. Den finns också ofta i en del stilla vikar i våra större mer näringsfattiga sjöar.

För att bättre förstå naturens värde och se på naturvården från ett större perspektiv, presenteras här en faktaruta med några relevanta begrepp. De här begreppen används ofta när vi pratar om hot mot den biologiska mångfalden men också när vi förklarar hur vi vill åtgärda dem.

Biologisk mångfald - rikedom av ekosystem, växt- och djurarter och gener som omger oss.

Ekosystem - allt levande och den miljö som finns i ett naturområde. Ekosystem kan vara stora och små, till exempel området kring en stubbe, en trädgård eller hela planeten jorden.

Ekosystemtjänster - är de produkter och tjänster som naturens ekosystem bidrar med, direkt eller indirekt, till människans välbefinnande.

Naturreservat – skyddad natur som är avsatt för att sparas för alltid. I de flesta fall är Länsstyrelsen förvaltare. Området kan vara inköpt av staten eller vara kvar i privat ägo. Kinda kommun har ett eget kommunalt reservat med egen förvaltning.

Natura 2000 – skyddad natur som ingår i de naturtyper som pekats ut som särskilt skyddsvärda av EU. Dessa har bevarandeplaner för att långsiktigt skötas på rätt sätt.

Biotopskydd – är dels det generella biotopskyddet i form av till exempel stenmurar, åkerholmar eller alléer som kräver dispens från Länsstyrelsen för att få påverkas och dels fastlagda biotopskyddad skogsmark där Skogsstyrelsen har ansvar. Dessa ligger på privat mark.

Fragmentering - när sammanhängande områden, genom till exempel skogsavverkning, splittras upp i allt fler och allt mindre delar.

Grön infrastruktur - är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Konnektivitet - möjlighet till spridning och förflyttning. God konnektivitet innebär att områden har ett fungerande utbyte, t.ex. att individer av olika arter kan förflytta sig mellan olika områden.

Biotop eller livsmiljö - den miljö i naturen som en art lever i och som innehåller det som arten behöver för att finna föda, skydd och uppväxtmiljö för avkomma. Många arter har sin livsmiljö i en enda, specifik naturtyp, medan andra kan leva i flera olika naturtyper.

Spridningskorridor - en spridningsväg bestående av en likartad naturmiljö eller ekosystem som ger möjlighet till olika djur och växter att flytta sig från en plats till en annan.

Havsörn har de senaste åren ökat i Kinda och många andra platser i södra Sverige. Havsörn blir en alltmer viktig rovfågel för att skapa en mer naturlig ekologi till exempel genom att fånga skarv. Många områden är artrika vad gäller dagfjärilar. Några väldigt ovanliga blåvingar har sina sista kända lokaler på gränsen mellan Kinda, Åtvidaberg och Västervik.

Strategi; Levande sjöar och vattendrag

A Verka för att god ekologisk och kemisk status uppnås enligt EU:s vattendirektiv i kommunens sjöar och vattendrag.
B Verka för att bevara ytterligare områden som även innefattar sjöar och vattendrag som också är bra rekreations- och friluftslivsområden.
C Verka för att utveckla kommunens arbete med vattenfrågor.

Åtgärder; Levande sjöar och vattendrag

	Ansvar	Kommunens roll
A1 Vara aktiv i arbetet med att anlägga eller återskapa fria vandringsvägar för fiskar och andra vattenorganismer.	Länsstyrelsen, Plan- & byggenheten, Miljöenheten	Deltagare
A2 Implementera rätt status för kommunens sjöar och vattendrag i naturvårdsprogrammet.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
A3 Ta fram en kommunal vattentjänstplan	Miljöenheten, Vatten- & avfallsavdelningen	Huvudansvar
B1 I samarbete med länsstyrelsen rekommendera nya lämpliga reservatsobjekt.	Plan- & byggenheten	Deltagare
C1 Delta aktivt i samarbete för sjön Sommen vad gäller naturvård och invasiva arter.	Plan- & byggenheten, Miljöenheten	Deltagare
C2 Aktivt delta i arbetet inom vattenråden. Prioritera Stångåns vattenråd som innefattar stora delar av kommunen.	Miljöenheten	Deltagare

Strategi; myllrande våtmarker

D Bevara och utveckla befintliga våtmarker.

Åtgärder; myllrande våtmarker

	Ansvar	Kommunens roll
D1 Inventera och utreda statusen på våtmarker på kommunens egen mark.	Plan- & byggenheten, skogsförvaltaren	Huvudansvar
D2 Skapa en åtgärdsplan för att förbättra statusen.	Plan- & byggenheten, skogsförvaltaren	Huvudansvar
D3 Öka samarbetet bland olika aktörer för att verka för behållandet av vattnet i landskapet.	Länsstyrelsen, Plan- & byggenheten	Deltagare
D4 Återskapa eller nyskapa våtmarker där omfattande dikning skett.	Länsstyrelsen, Plan- & byggenheten, LONA	Deltagare, medverka vid LONA

Strategi; Levande skogar

E Verka för att öka arealen värdefulla skogsmiljöer.

Åtgärder; Levande skogar

	Ansvar	Kommunens roll
E1 Färdigställa naturreservaten Ösjöns barrskog och Östra Idhults barrskog	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
E2 Arbeta med att se vilka skogsbruksåtgärder som kan öka naturvärdena på kommunens egen skog.	Plan- & byggenheten, skogsförvaltare	Huvudansvar
E3 Verka för att färdigställa Bjärkeryds naturreservat på fondmark som förvaltas av Kinda kommun.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar

Strategi; ett rikt odlingslandskap

F Verka för bevarande och skötsel av värdefulla ängs- och betesmarker.

G Verka för bevarande och skötsel av artrika gräsmarker.

Åtgärder; Ett rikt odlingslandskap

	Ansvar	Kommunens roll
F1 Ta fram skötselplaner för ängs- och betesmarker på kommunens egen mark.	Plan- & byggenheten, skogsförvaltare	Huvudansvar
F2 Se till att arrendatorer för kommunens egna ängs- och betesmarker arbetar enligt skötselplan för området.	Plan- & byggenheten, Staben	Huvudansvar
G1 Utveckla skötselplaner för artrika vägkanter längs med vägar som kommunen har ansvar för.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
G2 Utarbeta en informationskampanj riktad mot invånare för att öka förståelsen kring sen slåtter av vägrenar samt att minska gräsklippning av allmänna gräsmarker för omställning till ängsmark.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar

Strategi; God bebyggd miljö

H Beakta naturvärden och friluftsliv vid fysisk planering och skötsel inom tätortsområden.

I Aktivt informera medborgare om natur- och friluftsvärden i kommunen.

Åtgärder; God bebyggd miljö

	Ansvar	Kommunens roll
H1 Inarbete nya naturvårdsprogrammet som ett viktigt underlag till den nya översiktsplanen.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
H2 Utveckla skötselplaner för viktiga närnaturområden så som Borgarberget och Lillån i Kisa samt Västerlidsskogen i Rimforsa.	Plan- & byggenheten, skogsförvaltare	Huvudansvar
H3 Ta fram en flerårig verksamhetsplan för löpande uppdatering av naturvårdsprogrammets objektindel.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
I1 Naturvårdsprogrammet ska finnas lättillgängligt på kommunens hemsida med karta och objektbeskrivningar	Plan- & byggenheten, Staben	Huvudansvar
I2 Delta i Östergötlands naturguideprogram.	Kultur- och fritidsavdelningen	Deltagare

Strategi; Ett rikt växt- och djurliv

J Verka för att behålla den biologiska mångfalden och de värdefulla livsmiljöerna samt gynna sällsynta arter inom kommunen.

Åtgärder; Ett rikt växt- och djurliv

	Ansvar	Kommunens roll
J1 Utveckla arbetet med kommunens ansvarsarter och fyll på listan med aktuella arter	Plan- & byggenheten, Länsstyrelsen	Huvudansvar
J2 Verka för att skapa och bevara öppna sandytor för att gynna djur och växtarter som är beroende av dessa livsmiljöer dels på kommunens egen mark och dels genom att informera privata markägare om möjliga stöd för dessa åtgärder.	Plan- & byggenheten, Länsstyrelsen, LONA	Deltagare, medverka vid LONA
J3 Uppdatera naturvårdsprogrammets objektsdel när ny fakta finns tillgänglig vad gäller miljöer eller arter som framkommer i nya inventeringar.	Plan- & byggenheten, Staben	Huvudansvar

Strategi; Information och naturvägledning

K Öka intresset och kännedomen om kommunens naturvärden hos allmänhet, skolor och politiker.

Åtgärder; Information och naturvägledning

	Ansvar	Kommunens roll
K1 Informera allmänhet, politiker och tjänstemän i kommunen genom deltagande på nämndmöten, APT etc. samt genom naturguidningar för att underlätta beslut och ärendehantering.	Plan- & byggenheten, Kultur- & fritidsavdelningen	Huvudansvar
K2 Marknadsföra kommunens naturvärden på många sätt bland annat via appen Naturkartan samt andra sociala medier	Kultur- & fritidsavdelningen	Huvudansvar
K3 Peka ut närnaturmiljöer för förskolor och skolor och samarbeta för att skapa lämpliga miljöer för dessa verksamheter.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
K4 Höja förskolepersonalens och skolpersonalens kompetens om kommunens naturvärden via information och rådgivning.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar
K5 Utarbeta en informationskampanj för att öka förståelsen kring sen slätter av vägrenar.	Plan- & byggenheten	Huvudansvar

Kinda kommuns organisation avseende naturvårdsfrågor

Strategi

L Grundförutsättningar för ett aktivt naturvårdsarbete i Kinda kommun

M Ökad kunskap vad gäller naturvårdsfrågor och biologisk mångfald hos samtliga medarbetare i Kinda

Åtgärder

	Ansvar
L1 Anställd ekolog	Samhällsbyggnadsförvaltningen
L2 Fastställd budget för naturvårdsarbete	Samhällsbyggnadsförvaltningen
M1 Ökat samarbete mellan avdelningar och förvaltningar	Samhällsbyggnadsförvaltningen